

El jaciment de Sa Galera com a eina innovadora en la promoció turística de Platja de Palma. Un cas pràctic i obert

JOAN MIQUEL MOREY

Gestor cultural

Resum

El jaciment púnic ebusità de l'illot de Sa Galera està situat a la Platja de Palma, destí madur de sol i platja. El "Projecte Sa Galera 2015-17" pretén posar en valor el jaciment, tant per a la nostra societat, com per als nostres visitants, oferint la possibilitat d'associar i fer visibles uns nous valors i experiències a la marca "Platja de Palma".

Paraules clau: arqueologia, turisme cultural, innovació, promoció turística, destí madur.

Abstract

The Punic-Ebusitan archaeological site of Sa Galera is located on a small island just off the beach in Palma Bay, a mature tourist destination for sun and beach. The "Sa Galera 2015-2017 Project" intends to put the site in value, both for our society and also for our visitors, offering the possibility to associate and make visible new values and experiences for the brand "Platja de Palma".

Keywords: archaeology, cultural tourism, innovation, touristic promotion, mature tourist destination.

1. Introducció⁹⁶

Les restes arqueològiques de Sa Galera daten dels segles IV i II abans de Crist, quan els navegants fenici-púnics, des de Cartago o Eivissa, varen dominar el Mediterrani i varen establir, als illots propers a la costa de Mallorca, factories i punts comercials en els quals intercanviaven productes amb els habitants de Mallorca o contractaven els famosos foners baleàrics.

Sa Galera és també un d'aquests punts, però no es tractaria d'una factoria, segons els resultats de les investigacions realitzades, sinó d'un emplaçament de caràcter cerimonial.

⁹⁶Text cedit per la direcció de l'equip d'investigació arqueològica de Sa Galera.

L'origen de les estructures de Na Galera correspon a començaments del segle III abans de Crist. En aquest moment es crea un edifici monumental de cinc per cinc metres, construït amb grans carreus de marès. A aquesta mateixa fase original es podria associar la cisterna excavada en la roca que es conserva i que ja té una fondària de dos metres i mig. Les seves parets, recobertes d'un referit hidràulic, mostren l'alta qualitat de la tècnica de treball dels púnics. La seva funcionalitat és encara objecte de discussió: aljub, dipòsit d'ofrenes religioses, etc. Del final d'aquesta fase ho és també un pou funerari, excavat a la roca que contenia la cremació d'un cos humà adult.

El primer edifici va ser destruït cap a la primera meitat del segle III aC, potser en el context de la primera guerra entre Cartago i Roma (264-241 aC.), però va ser reconstruït poc temps després. Aquesta reconstrucció no es va limitar a l'edifici central de cinc metres per cinc, sinó que, a més, es va construir un altre edifici, de deu metres per deu, al seu voltant amb habitacions intermèdies amb trespols de pedres rodones. Aquesta segona fase d'edificis va durar poc temps, ja que va ser destruït definitivament a finals del segle III aC en el decurs, probablement, de la segona guerra púnica (218-202 aC.).

Després d'aquesta destrucció, l'illot és reocupat pels ebusitants cap a la primera meitat del segle II aC, però possiblement aquesta ocupació va ser de caràcter comercial i no va deixar estructures construïdes.

Posteriorment, en el darrer quart del segle II aC, els habitants de Mallorca varen construir sobre les runes d'aquests edificis, una estructura que té el que sembla ser un petit bastió defensiu i que presenta en el seu interior forns i llars de foc de funcionalitat encara és objecte de discussió. Després d'aquesta breu ocupació baleàrica, relacionada tal volta amb el moment de la conquesta romana de Mallorca, Sa Galera torna a ser ocupada després de l'esmentada conquesta, amb la presència d'una estructura de fusta, de la que queden els forats dels pals i una sepultura on va ser enterrat bocaterrós, amb las mans creuades sobre el pit i les cames creuades i flexionades cap endarrere, un jove que tenia entre divuit i vint-i-cinc anys. Una anàlisi de carboni 14 d'una mostra d'os d'aquest jove ens permet datar-lo als voltants de la primera meitat del segle II abans de Crist. Com era? Com havia viscut? Què menjava? Com va ser la seva mort? Són preguntes que es responen poc a poc, gràcies a la investigació arqueològica.

2. Sa Galera com a producte turístic

Sa Galera, com qualsevol jaciment arqueològic, és narrativa, investigació i descobriment, restauració i conservació, però, sobretot, és retorn a la societat, global i local, de la història comuna.

En l'època d'aquest jaciment, la història comuna de la Mediterrània té a veure amb el comerç i la interculturalitat, amb l'intercanvi de coneixements i experiències, de productes i de tendències, de mescla cultural, migracions i desenvolupament social.

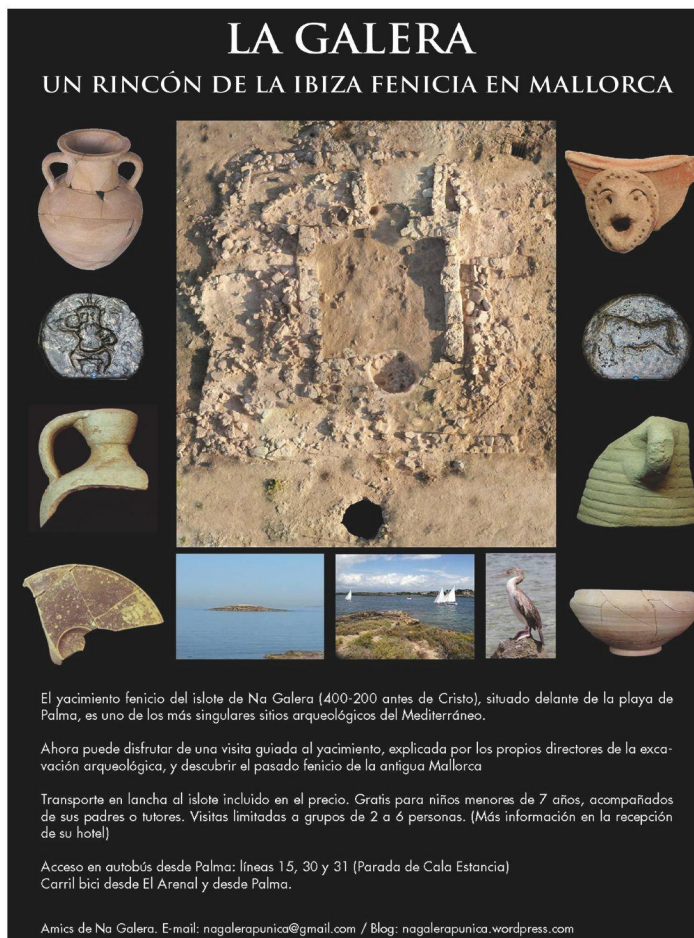
Tenim a la Mediterrània una identitats compartides que hem de posar en valor i més, avui dia, on desastres socials arrasen pobles, cultures i ciutadans del *Mare Nostrum*...

La narrativa del jaciment de Sa Galera i del seu projecte 2015-17 pretén posar en valor la història comuna dels pobles de la Mediterrània.

3. Què es innova en promoció turística d'un destí madur com Platja de Palma?

En el nostre cas, innova en la forma de promoció turística és crear i desenvolupar noves narratives que, a curt i mig termini, es puguin associar a una marca (destí) i a uns valors i experiències diferents dels actuals vinculats a la mateixa.

La marca *Platja de Palma* avui és relacionada amb sol, platja, festa, relacions i ebrietat. En els darrers anys i avui dia d'un forma més marcada, una part de Platja de Palma (bàsicament, Can Pastilla i primera Platja de Palma) ha evolucionat cap a un perfil diferent de visitant, més familiar i adult, amb major poder adquisitiu que valora: sol, platja, compres i el patrimoni de Palma. Un fet possible gràcies a l'augment de categoria dels principals hotels de l'àrea – més de 40 establiments de 4 estrelles o superiors – i les conseqüents millores i evolucions de l'oferta complementària.

LA GALERA
UN RINCÓN DE LA IBIZA FENICIA EN MALLORCA

El yacimiento fenicio del islote de Na Galera (400-200 antes de Cristo), situado delante de la playa de Palma, es uno de los más singulares sitios arqueológicos del Mediterráneo.

Ahora puede disfrutar de una visita guiada al yacimiento, explicada por los propios directores de la excavación arqueológica, y descubrir el pasado fenicio de la antigua Mallorca

Transporte en lancha al islote incluido en el precio. Gratis para niños menores de 7 años, acompañados de sus padres o tutores. Visitas limitadas a grupos de 2 a 6 personas. (Más información en la recepción de su hotel)

Acceso en autobús desde Palma: líneas 15, 30 y 31 (Parada de Cala Estancia)
Carril bici desde El Arenal y desde Palma.

Amics de Na Galera. E-mail: nagalerapunica@gmail.com / Blog: nagalerapunica.wordpress.com

El darrer estudi de la Fundació Palma 365, onada de 2014, indica que dels 3 milions de visitants, un 13,80% ve motivat pel viatge cultural

La proximitat a Palma, amb la seva oferta cultural i comercial, les magnífiques ofertes d'allotjament, transport i serveis que ofereix la Platja de Palma fan encara més interessant aquest destí pel perfil del viatger cultural.

Els diferents fronts oberts pel "Projecte Sa Galera 2015-17" ofereixen la possibilitat de projectar una nova imatge i valors vinculats a la marca *Platja de Palma*.

Avançarem en aquestes línies alguns d'aquests fronts: visibilitat social, institucional i del sector turístic; visibilitat espanyola i europea des del segment de turisme cultural, treball per desenvolupar nous recursos socials i turístics, finançament i completa recuperació del jaciment, etc.

Innovadora és també la forma en que la societat civil, concretament, l'Associació d'Amics de Sa Galera, aposta per vehicular un projecte transversal que vincula sector turístic i recuperació arqueològica, ecosistemes públics i empresarials, ciutadania i xarxes internacionals.

Cal tenir molt present que cap innovació té valor si no té mercats. *Sa Galera* té mercats reals molt clars, que han reaccionat immediatament a la seva oferta. La societat, les institucions, el sector educatiu i, fins i tot, organismes del Consell d'Europa, com un dels seus Itineraris Culturals, no han dubtat a l'hora de manifestar el seu suport al projecte.

Ara, encara a dia d'avui, reunió rere reunió, ens falta el suport del principal mercat intern, l'inversor necessari, el soci capitalista, protagonitzat pels agents del sector turístic privat.

4. Valors del Projecte de Sa Galera

Alguns són compartits amb els viatgers, d'altres amb el sector turístic, amb l'oferta complementària, amb les institucions, amb les entitats socials, el sector educatiu,... però és que, a més, tots poden ser compartits i respirats per cada ciutadà de la nostra terra, de la Mediterrània.

5. Un primer anàlisi subjectiu

Un anàlisi DAFO del projecte com a element innovador en promoció turística ens genera les següents coordenades:

DEBILITATS	FORTALESES
<ul style="list-style-type: none"> • Dificultats econòmiques per acabar l'excavació, desenvolupar la investigació i assegurar la restauració. • Sensació de poca sensibilització o d'enfocament massa escorat al curt termini • per part dels agents privats del sector turístic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Santuari amb trets únics en la Mediterrània • La seva importància permet desenvolupar unes narratives novadores, interessants i memorables. • La cultura púnica, tot i la seva importància històrica, és una gran desconeguda i, per tant, pot generar un major interès cap al seu descobriment. • El format de la visita, per via marítima, fa encara més atractiva l'experiència turística cultural. • Visibilitat i treball en xarxes internacionals gràcies a l'adhesió a l'Itinerari Cultural del Consell d'Europa, <i>La ruta dels fenicis</i> o la integració estable dins la programació cultural de Ciutat. • Equip del jaciment multidisciplinari, emprenedor i perseverant, provinent dels àmbits científic, cultural i turístic.
AMENACES	OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> • Si no s'aconsegueix tot el finançament, el jaciment s'haurà de tancar, condemnant qualsevol potencial cultural i turístic. • Sense el suport de la indústria turística amb interessos amb les marques Palma, Platja de Palma, Mallorca o Eivissa no hi ha futur per aquesta via. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilitat ciutadana (pròpia i forana), institucional i empresarial • Facilitat per a la creació de rutes arqueològiques (Sa Galera, col·lecció museogràfica de La Porciúncula, Talaiot de Son Oms, hipogeu de Sa Torre rodona) en el mateix destí de la Platja de Palma o d'altres vinculades amb altres jaciments i museus de Mallorca. • La proximitat a Palma, l'oferta hotelera i la complementària i la de transport públic o de mobilitat de pot facilitar l'interès del viatger cultural d'allotjar-se a Platja de Palma. • La creació d'un Centre d'interpretació del Món Púnic, <i>Prínceps de la Mediterrània</i>, reforçaria l'allargament de la temporada turística o l'interès cap a l'allotjament en aquesta àrea.

6. El Projecte Sa Galera 2015/17

6.1. Objectius estratègics

- Recuperació del jaciment de *Sa Galera* per a la societat, la història i el turisme.
- Visibilitat social i turística de Platja de Palma.
- Visibilitat internacional i treball en xarxes locals, estatals i internacionals.

6.2. Les línies de treball es concreten de la següent forma

6.2.1. Jaciment de Sa Galera

- Excavació, investigació, restauració i musealització del jaciment púnic ebusità de Sa Galera que compta amb característiques i peculiaritats pròpies que li donen una forta personalitat en la historiografia Mediterrània.
- Recuperació, investigació i restauració del fons arqueològics descoberts a Sa Galera i disseny del pla museístic per a la creació del Centre d'interpretació del Món Púnic "Prínceps de la Mar".
- Recerca de finançament privat del sector turístic combinat amb ajudes públiques i micromecenatge.
- Inici de les converses amb els agents turístics: desembre de 2014.

6.2.2. Festival Antiga Mediterrània i les Nits de Sa Galera

- Disseny, producció i direcció a càrrec de l'Associació Amics de Sa Galera.
- Suport i finançament de l'Institut d'Estudis Baleàrics del Govern i les Regidories de Cultura i Turisme de l'Ajuntament de Palma i la Fundació Palma 365.
- Línies estratègiques d'un Festival sociocultural amb empatia turística.
- Esports: competicions i exhibicions de tir de fona i vela.

6.2.2.1. Objectius específics

- Posar en valor, socialment, culturalment i turísticament, els esports del tir de fona i els nàutics associats a la vela amb la seva exhibició i competició.
- Gastronomia: tallers per a cuiners de restauració i hotels per a la creació de la Ruta de pintxos Antiga Mediterrània.
- Potenciar modalitats creatives de cuina basada en les èpoques talaiòtica, púnica i romana de les Illes
- Promoció cultural: propostes escèniques de recreacions històriques, tallers, demostracions, mercat d'època amb rigor històric.
- Implicar a la societat en el coneixement i pràctiques de la nostra Història, particular i comuna, alhora, de la Mediterrània.
- Establiment de complicitats amb els centres educatius i AMPAs del Molinar, Coll den Rabassa, Can Pastilla, Platja de Palma, Arenal, Sant Jordi i S'Aranjassa.
- Investigació i divulgació arqueològica: cicle internacional de conferències.
- Creació d'un encontre internacional d'investigadors per divulgar els darrers avanços en arqueologia i història púnica i talaiòtica.
- Turísticament: visibilitat innovadora, valor i imatge afegida al destí madur, producte a desenvolupar i innovació en els formats i canals de promoció turística.
- Econòmicament: apostar per a què la transversalitat de propostes generi visites i visibilitat renovada i diferenciada a l'eix Coll d'en Rabassa-Arenal, amb l'èmfasi a Can Pastilla i primera Platja de Palma.

6.2.3. Inclusió dins l'Itinerari Cultural del Consell d'Europa, La Ruta dels Fenicis

- El treball en xarxa a nivell europeu és fonamental a tots els nivells.
- La inclusió de la ciutat de Palma, el jaciment de Sa Galera i del Festival Antiga Mediterrània dins La ruta dels fenicis, Itinerari Cultural del Consell d'Europa, ens aporta una visibilitat internacional, accés a *tour operators* del nord d'Europa i a un treball en xarxa creatius i constructius.

6.2.4. Organització amb els agents turístics, institucionals, empresarials i arqueològics del nou recurs cultural, turístic i social

- Pel seu millor desenvolupament i posicionament estratègic com a producte social, cultural i turístic de Platja de Palma, cal promoure una subruta visitable dels jaciments de Sa Galera, els hipogeus talaiòtics interiors als 5 km de diàmetre, el talaiot de Son Oms (actualment a Can Pastilla / Platja de Palma)
- La plataforma de serveis al viatger que ofereix Platja de Palma és inigualable: formats de transport, allotjament, oferta complementària i proximitat la destinació (Palma) i al port i aeroport no tenen competència a l'Illa de Mallorca.

Quelcom semblant a una conclusió no sistemàtica

1. Per recuperar i rendibilitzar el nostre i, alhora, internacional, patrimoni cultural arqueològic; es necessària la implicació dels diferents i encadenats operadors turístics. La principal resistència empresarial del sector turístic de Mallorca està en la seva mirada massa focalitzada en el curt termini, a temporada vista.
2. Aquest repte, la recuperació arqueològica amb valor turístic afegit, s'ha de compartir entre agents culturals i científics, institucions i entitats socials i empresarials.
3. El potencial social, econòmic i turístic dels jaciments arqueològics de Mallorca és impressionant. Només 26 dels 3012 jaciments de l'Illa són visitables. Són prou coneguts els destins mediterranis i els perfils dels visitants que aprofiten i gaudeixen del patrimoni arqueològic.
4. Innovar en promoció turística (entesa com a nous valors i experiències associades a una marca turística com Platja de Palma), és possible amb inversions econòmiques mínimes i en terminis relativament curts. Els beneficis són econòmicament i socialment transversals, creadors de narratives interculturals necessàries i enriquidores.

Bibliografia

Diversos autors. *Anuari del Turisme de les Illes Balears 2014*. Fundació Gadeso, 2014.

Diversos autors. *Estudio competitividad destino Palma 2014*. Fundació Palma 365, 2015.

Miquel À. Casanovas. *Història de les Illes Balears*. Editorial Moll, 2007.

Carme Riera, coordinadora *La mirada forana. Les illes vistes pels viatgers*. Govern de les Illes, 2011.